

V Bruseli 1. júla 2022
(OR. en)

**Medziinštitucionálny spis:
2022/0206(NLE)**

10587/22
ADD 1

EDUC 257
SOC 426
EMPL 285
JEUN 137

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	30. júna 2022
Komu:	Generálny tajomník Rady Európskej unie
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 316 final - Annex
Predmet:	PRÍLOHA k návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 316 final - Annex.

Príloha: COM(2022) 316 final - Annex

V Bruseli 30. 6. 2022
COM(2022) 316 final

ANNEX

PRÍLOHA

k

návrhu odporúčania Rady

týkajúceho sa iniciatívy Cesta k úspechu v škole

{SWD(2022) 176 final}

PRÍLOHA

Politický rámec pre úspech v škole

Tento politický rámec sa týka zlepšenia úspechu v škole všeobecne, bez ohľadu na osobné charakteristiky, rodinné, kultúrne a sociálno-ekonomické zázemie učiacich sa. Stanovujú sa v ňom kľúčové podmienky a opatrenia zamerané na znižovanie predčasného ukončenia školskej dochádzky a nedostatočných výsledkov v základných zručnostiach. Vychádza zo širokého a inkluzívneho prístupu k úspechu v škole, ktorý nespočíva len v akademických výsledkoch, ale zohľadňuje aj prvky, ako je osobný, sociálny a emocionálny rozvoj a všeobecná pohoda učiaceho sa v škole. Uvádzajú sa v ňom zastrešujúce podmienky (bod 1 a 2) a súbor opatrení, ktoré sa majú vykonať na úrovni školy a na systémovej úrovni.

1. Dosahovanie úspechu v škole pre všetkých učiacich sa bez ohľadu na osobné charakteristiky, rodinné, kultúrne a sociálno-ekonomické zázemie si vyžaduje **integrovanú a komplexnú stratégiu pre úspech v škole** na primeranej úrovni politiky (vnútroštátnej, regionálnej, miestnej) podľa štruktúry systému vzdelávania a odbornej prípravy. Takouto stratégiou sa najmä:
 - a) zabezpečuje koordinácia medzi rôznymi oblastami politiky (ako je zdravotníctvo, sociálne služby, zamestnanosť, bývanie, spravodlivosť, začleňovanie utečencov a ostatných migrantov, nediskriminácia) a vytvára trvalú spoluprácu medzi rôznymi úrovňami riadenia systému vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj systematický dialóg so všetkými relevantnými zainteresovanými stranami (vrátane učiacich sa, rodičov a rodín a osôb zastupujúcich názory marginalizovanejších skupín) od fázy návrhu až po vykonávanie a hodnotenie;
 - b) zavádza vyvážený, súdržný a koordinovaný súbor politických opatrení, v ktorých sa spája prevencia, intervencia a kompenzácia, so silným dôrazom na preventívne a intervenčné opatrenia;
 - c) integrujú (podľa potreby) vnútroštátne, regionálne a miestne strategické prístupy na prevenciu predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy s prístupmi, ktorých cieľom je podpora základných zručností, riešenie šikanovania a kyberšikanovania (vrátane rodovo motivovaného šikanovania a sexuálneho obťažovania) a podpora všeobecnej pohody;
 - d) systematicky kombinujú v inkluzívnom prostredí všeobecné celoškolské opatrenia pre všetkých učiacich sa s cieľovými opatreniami pre niektorých učiacich sa alebo skupiny učiacich sa, ktorí majú podobné potreby alebo u ktorých existuje mierne riziko, a s individualizovanejšími opatreniami pre tých, ktorí majú komplexné alebo chronické potreby a u ktorých existuje najvyššie riziko;
 - e) venuje osobitnú pozornosť deťom a mladým ľuďom, ktorým hrozí riziko znevýhodnenia alebo diskriminácie, pričom sa zabezpečuje prierezový prístup a zahŕňajú sa vhodné opatrenia pre ohrozené skupiny, ako sú deti zo sociálno-ekonomicky znevýhodneného prostredia, s migrantským alebo rómskym pôvodom, utečenci, učitelia sa s viditeľným a neviditeľným zdravotným postihnutím vrátane dlhodobého telesného, duševného, mentálneho alebo

zmyslového postihnutia, osoby so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo problémami v oblasti duševného zdravia;

- f) kladie dôraz na identifikáciu rodových rozdielov vo vzdelávaní a odbornej príprave, a to aj prostredníctvom posilneného monitorovania výkonu chlapcov a dievčat, a podľa potreby sa zavádzajú osobitné opatrenia;
- g) vychádza z dôkazov a čerpá z dôkladných systémov zberu a monitorovania údajov (pozri ďalej bod 2) s podporou najnovšieho kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu, pričom sa v stratégii zohľadňujú preukázateľne úspešné postupy a nástroje pri dosahovaní úspechu vo vzdelávaní u všetkých učiacich sa. Patrí sem inšpirácia zo zdrojov poskytnutých na európskej úrovni, ako je európsky súbor nástrojov pre školy¹, Kompendium inšpirujúcich postupov v oblasti inkluzívneho a občianskeho vzdelávania² a súbor nástrojov strediska Cedefop v oblasti OVP na boj proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky³ a Inventár systémov a postupov celoživotného poradenstva⁴;
- h) pridelujú primerané zdroje vrátane využívania vnútroštátnych fondov a fondov EÚ, ako aj inej podpory na reformy a investície do vzdelávacích nástrojov, infraštruktúry a pedagogiky [najmä program Erasmus+, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, program Digitálna Európa, program Horizont Európa, Nástroj technickej podpory, Fond pre azyl a migráciu, systém financovania Nástroj na prepájanie Európy (CEF2)];
- i) stanovuje plán vykonávania s jasnými cieľmi a míľnikmi, plán monitorovania a hodnotenia a vytvorenie koordinačného mechanizmu alebo štruktúry na úrovni primeranej pre vnútroštátne podmienky, a to s cieľom uľahčovať spoluprácu, podporovať vykonávanie a umožňovať monitorovanie, hodnotenie a preskúmanie politiky.

2. Integrovaná stratégia by mala v záujme účinnosti byť založená na robustných **systémoch zberu a monitorovania údajov**, ktoré by:

- a) mali umožňovať na všetkých úrovniach politiky (vnútroštátnej, regionálnej a miestnej) v rámci rozsahu pôsobnosti analýzu výskytu a možných príčin nedostatočných výsledkov a predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj prostredníctvom zhromažďovania názorov marginalizovaných učiacich sa a rodín;
- b) sa mali používať na návrh a riadenie vývoja politiky, monitorovanie vykonávania a hodnotenie účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení;
- c) mali umožňovať včasné odhaľovanie a identifikáciu učiacich sa, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu alebo ktorým takýto

¹ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools.htm>.

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2edab132-7fbc-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>.

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving>.

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices>.

neúspech hrozí, a to s cieľom poskytovať včasnú a primeranú podporu bez „nálepkovania“ alebo stigmatizácie takýchto učiacich sa;

- d) mali poskytovať základ pre rozvoj účinného usmernenia a podpory pre školy.

Údaje a informácie by mali v ideálnom prípade pokrývať všetky úrovne (vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, primárne, nižšie sekundárne, vyššie sekundárne vzdelávanie) a druhy vzdelávania a odbornej prípravy, byť dostupné na rôznych úrovniach politiky, pričom musia byť v súlade s právnymi predpismi o ochrane osobných údajov. Kvantitatívne a kvalitatívne informácie by sa mali zbierať podľa potreby s vysokou úrovňou rozčlenenia (napríklad na rod, sociálno-ekonomické zázemie, migrantský či rómsky pôvod a regionálne rozdiely), ako aj v širokej škále faktorov, ktoré majú negatívny alebo pozitívny vplyv na vzdelávacie výstupy (ako je účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, dochádzka, angažovanie v učebných postupoch, výsledky v základných zručnostiach, všeobecná pohoda v škole, duševné zdravie, pocit spolupatričnosti, problémy so správaním, skúsenosti s diskrimináciou atď.).

3. Na podporu **učiachich sa** sa identifikovali tieto osvedčené postupy, ktorých úspešné vykonávanie vo veľkej miere závisí od záväzku všetkých relevantných aktérov (či už ide o vedúcich pracovníkov školy, učiteľov, školiteľov alebo ostatných relevantných zamestnancov) na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej alebo školskej úrovni, a to v súlade so štruktúrou systému vzdelávania a odbornej prípravy:

Preventívne opatrenia:

- a) zabezpečujú včasnú identifikáciu vývojových problémov, jazykových kompetencií a osobitných vzdelávacích potrieb vrátane sociálnych a emocionálnych ťažkostí, ako aj včasné odhaľovanie učiacich sa, ktorým hrozia nedostatočné výsledky a predčasné ukončenie školskej dochádzky, pričom sa vyhýbajú „nálepkovaniu“ a stigmatizácii;
- b) rozvíjajú učebné plány zamerané na učiaceho sa a založené na inkluzívnych a relačných pedagogikách a umožňujú diverzifikované a personalizované formy výučby a vzdelávania. Podľa potreby by sa mala zväziť spolupráca učebných materiálov s deťmi a mladými ľuďmi, najmä pokiaľ ide o zdroje na prevenciu šikanovania, spoločenské vzdelávanie a citovú výchovu, riešenie konfliktov a prekonávanie predsudkov;
- c) začleňujú spoločenské vzdelávanie a citovú výchovu, prevenciu šikanovania, duševné a fyzické zdravie do učebných plánov, od vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve po vyššie sekundárne vzdelávanie a odbornú prípravu;
- d) posilňujú kompetenciu vo vyučovacom jazyku (vyučovacích jazykoch), pričom oceňujú a podporujú jazykovú rozmanitosť učiacich sa ako pedagogický zdroj na ďalšie vzdelávanie a výsledky vzdelávania. Môže tu patriť napríklad posúdenie predchádzajúcich jazykových znalostí, silná podpora v materinskom jazyku učiaceho sa a vo vyučovacom jazyku, prístup k domácej výučbe jazykov, mechanizmy na podporu prechodu medzi príjímacími triedami a bežnými triedami na rôznych úrovniach vzdelávania;

- e) podporujú najmä osvojenie si vyučovacieho jazyka u utečencov a novoprichádzajúcich migrantov prostredníctvom skorého zaradenia do bežných tried a učebných plánov s dodatočnou individuálnou podporou poskytovanou na primeranej úrovni s cieľom zrýchliť sociálne a akademické vzdelávanie. Kľúčovú úlohu môže zohrávať aj neprerušovaný prístup k jazykovej a akademickej podpore a profesijnému poradenstvu spolu so zapájaním rodičov a medzikultúrnym vzdelávaním;
- f) podporujú pedagogické prístupy, ktoré sú interaktívne a založené na skúsenosti s cieľom budovať nezávislosť a zodpovednosť učiacich sa v súvislosti s vlastným vzdelávaním a motivovať ich, aby sa aktívne zapájali do rozvoja svojich kompetencií. Takéto prístupy môžu zahŕňať príležitosti na zmiešané učenie (vrátane digitálnych zdrojov, prístupu do knižníc, laboratórií, múzeí, komunitných centier a prírody) so zreteľom na potreby učiacich sa so zdravotným postihnutím, flexibilnú a rôznorodú organizáciu času a prostredia vzdelávania, interdisciplinárne vyučovanie a vzdelávanie, vzdelávanie založené na spolupráci a partnerskú podporu, ako aj použitie podporných technológií u učiacich sa so zdravotným postihnutím;
- g) podporujú postupy hodnotenia, ktoré odzrkadľujú a podporujú osobné vzdelávacie potreby a dráhy, najmä rozsiahlym využívaním formatívneho a nepretržitého hodnotenia a kombináciou viacerých digitálnych a nedigitálnych foriem a nástrojov (napr. portfólií, partnerského hodnotenia a sebahodnotenia), ktoré sú inkluzívne, kultúrne responzívne a participatívne.

Intervenčné opatrenia:

- h) poskytujú rámce v školách ponúkajúce ciele podporu pre všetkých učiacich sa, ktorí majú poruchy učenia alebo ktorým hrozia slabé výsledky, a to prostredníctvom multidisciplinárneho a tímového prístupu (napr. mentorské programy vrátane partnerského mentorstva, mobilizácia podporného personálu, ďalší čas na učenie sa počas školského roka a/alebo obdobia prázdnin, prístup k ďalším vzdelávacím prostrediam);
- i) poskytujú v rámci inkluzívneho a prístupného prostredia lepšiu individualizovanú podporu pre učiacich sa s viacstrannými komplexnými potrebami vrátane sociálnych potrieb, emocionálnych potrieb a potrieb v oblasti duševného zdravia (napr. osobné tutorstvo, individualizované študijné plány, intervencie odborníkmi v oblasti emocionálneho poradenstva, psychoterapeutické intervencie, multidisciplinárne tímy, rodinná podpora);
- j) na úrovni škôl alebo v rámci partnerstva s ostatnými aktérmi poskytujú riešenia pre učiacich sa s ťažkosťami pri uspokojovaní základných potrieb v dôsledku ich sociálno-ekonomického zázemia (napr. nedostatok vzdelávacích materiálov, ťažkosti s dopravou, hlad, nedostatočná výživa a spánok);
- k) poskytujú ciele mechanizmy finančnej podpory znevýhodnených učiacich sa na uľahčenie ich prechodu na sekundárnu a terciárnu úroveň vzdelávania a odbornej prípravy a úspešného dokončenia vyššieho sekundárneho vzdelávania vedúceho k relevantným kvalifikáciám;

- l) poskytujú mechanizmy financovania na vzdelávanie utečencov alebo novoprichádzajúcich migrantov, s cieľom zabezpečiť v prípade potreby prístup k vyučovaniu alebo prípravným triedam a bezproblémový vstup do systému vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach.

Kombinované intervenčné/kompenzačné opatrenia:

- m) poskytujú sociálnu a emocionálnu podporu učiacim sa, najmä tým, ktorých postihujú nepriaznivé skúsenosti z detstva, trauma a závažné sociálne alebo emocionálne preťaženie brániace ich angažovaniu v škole. Mohlo by to zahŕňať posilnenie úlohy poradcov a mentorov medzi zamestnancami, uľahčenie prístupu žiakov k odborníkom a službám v oblasti duševného zdravia v škole aj mimo nej, ako aj včasná intervencia pri obetiach a páchatel'och šikanovania. Vytvárajú partnerskú a komunitnú podporu na prevenciu šikanovania/kyberšikanovania a riešia všetky formy diskriminácie;
- n) zabezpečujú prístup utečencov a novoprichádzajúcich migrantov k spravodlivej, vnímavej a primeranej podpore vrátane sociálnej a emocionálnej podpory, čím im pomáhajú prekonávať výzvy súvisiace s posttraumatickým stresom, migráciou alebo so skúsenosťou pri začleňovaní. Mechanizmus podpory by mal byť medzisektorový a dosť široký na to, aby zahŕňal aj sociálnu a emocionálnu podporu s cieľom zohľadniť všetky ich osobitné potreby, a to v spolupráci so sociálnymi a zdravotnými službami, agentúrami v oblasti duševného zdravia a všetkými ostatnými príslušnými službami a agentúrami, pričom by sa mali úzko zapájať učiaci sa a rodiny;
- o) uľahčujú prístup k aktivitám mimo učebných osnov a mimoškolským aktivitám (šport, umenie, dobrovoľníctvo alebo práca s mládežou atď.) a zlepšujú dokumentáciu a potvrdzovanie ich vzdelávacích výstupov;
- p) posilňujú vzdelávacie poradenstvo, profesijnú orientáciu a poradenstvo, ako aj kariérne vzdelávanie na podporu získavania zručností a kompetencií v oblasti riadenia kariéry. To by malo zahŕňať školské aj mimoškolské činnosti, ako sú učenie sa prácou, návštevy pracovísk, pozorovanie pri práci, kariérne hry alebo ukážkové kurzy.

4. Vedúci pracovníci školy, učitelia, školitelia a ostatní zamestnanci zohrávajú v rámci stratégie kľúčovú úlohu. Na túto náročnú zodpovednosť si vyžadujú podporu a pripravenosť, pokiaľ ide o porozumenie a riešenie nerovnosti vo vzdelávaní, slabých výsledkov a rezignácie. Spolu s poskytnutím potrebných vedomostí, zručností a kompetencií si to vyžaduje aj primerané pracovné podmienky z hľadiska času, priestoru a prostriedkov. Identifikovali sa tieto osvedčené postupy:

Preventívne opatrenia:

- a) do všetkých programov počiatočného vzdelávania učiteľov začleňujú inklúziu, rovnosť a rozmanitosť, porozumenie slabým výsledkom a nízkej angažovanosti, ako aj zabezpečenie všeobecnej pohody, duševného zdravia a riešenie šikanovania;
- b) zabezpečujú, že vysokokvalitné počiatočné vzdelávanie učiteľov založené na výskume a kontinuálny profesijný rozvoj pripravujú vedúcich pracovníkov

školy, učiteľov, školiteľov a ostatných pedagogických zamestnancov na to, aby:

- rozumeli rizikovým a ochranným faktorom, ktoré môžu mať vplyv na akademické výsledky, slabú angažovanosť alebo predčasné ukončenie vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj na sociálne, emocionálne ťažkosti a ťažkosti so správaním,
 - rozumeli problémom v oblasti všeobecnej pohody, zdravotného postihnutia a duševného zdravia vrátane posttraumatického stresu a podporovali rozvoj sociálnych a emocionálnych spôsobilostí učiacich sa,
 - rozvíjali kompetencie učiteľov vo viacjazyčných a multikultúrnych prostrediach,
 - rozoznávali a spochybňovali rodové stereotypy vo vyučovaní a vzdelávaní (vrátane očakávaní týkajúcich sa učebných výsledkov chlapcov) a rozvíjali rodovo citlivé vyučovacie postupy, ktoré dokážu viac motivovať a vedú v väčšej angažovanosti chlapcov a dievčat,
 - rozoznávali a zohľadňovali rôzne druhy porúch učenia,
 - využívali postupy založené na spolupráci a pracovali v multidisciplinárnych tímoch v rámci školy, ako aj s externými partnermi,
 - využívali podľa potreby rôzne vzdelávacie prístupy, nástroje a prostredia a aktívne zavádzali zmiešané učenie, v ktorom sa spájajú činnosti v škole aj na čerstvom vzduchu, individualizovanú a skupinovú výučbu a vzdelávanie, digitálne a nedigitálne zdroje atď.,
 - používali metódy a nástroje formatívneho hodnotenia vo výučbe a vzdelávaní,
 - podporovali pozitívne prostredie pre vzdelávanie s použitím stratégií riadenia triedy, prevencie šikanovania a riešenia konfliktov a budovali vzťahy založené na dôvere s učiacimi sa, rodičmi, rodinami a opatrovateľmi, najmä s tými z viac znevýhodneného prostredia;
- c) pre učiteľov, školiteľov, vedúcich pracovníkov školy a ostatných pedagogických zamestnancov poskytujú stimuly, aby pracovali v školách s vysokým podielom žiakov so sociálno-ekonomickým znevýhodnením. Študentov učiteľstva podporujú, aby vykonávali odborné stáže v takýchto školách;
- d) zabezpečujú, že všetci zamestnanci zapojení do kariérneho vzdelávania a do vzdelávacieho alebo kariérneho poradenstva sú vyškolení a kvalifikovaní a majú prístup k počiatočnej a ďalšej odbornej príprave;
- e) podporujú všeobecnú pohodu učiteľov, školiteľov, vedúcich pracovníkov školy a ostatných pedagogických zamestnancov, a to aj zabezpečením primeraných

pracovných podmienok, vysokokvalitného počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja, prístupu k podpore a k odborníkom a službám v oblasti duševného zdravia, spolupráce a partnerskej podpory.

Intervenčné opatrenia:

- f) uľahčujú sa nimi výmeny zamestnancov, partnerské učenie a vzájomná podpora medzi učiteľmi, školiteľmi a ostatnými pedagogickými zamestnancami a pracovníkmi, a to prostredníctvom vytvárania sietí, seminárov a viacprofesijných vzdelávacích spoločenstiev, ako aj prístupu do centier odborných znalostí a k náležitým zdrojom, ktoré môžu pomôcť prispôbiť výučbu a vzdelávanie osobitným potrebám všetkých učiacich sa. Zabezpečuje sa nimi najmä prístup k špecializovaným strediskám zdrojov a poradným tímom, ktoré môžu poskytnúť potrebné nástroje a metódy na podporu vzdelávania utečencov alebo novoprichádzajúcich migrantov, a práca naprieč viacerými lokalitami a školami;
 - g) preskúmava sa v nich, ako môžu alternatívne dráhy k učiteľskému povolaniu prispievať k väčšej rozmanitosti medzi pedagogickými zamestnancami a otvoriť učiteľské povolanie jednotlivcom z rôznych zázemí vrátane uchádzačov, ktorí sami majú skúsenosť so sociálno-ekonomickým znevýhodnením.
5. Na podporu úspechu vo vzdelávaní pre všetkých učiacich sa ako mimoriadne účinné ukázali „**celoškolské prístupy**“, do ktorých sa prostredníctvom spolupráce aktívne zapájajú všetci členovia školskej komunity (vedúci pracovníci školy, učitelia, školitelia a ostatní pedagogickí zamestnanci, učiaci sa, rodičia a rodiny), ako aj široká škála zainteresovaných strán (sociálne a zdravotné služby, služby pre mládež, terénni opatrovatelia, psychológovia, odborníci v oblasti emocionálneho poradenstva/terapeuti, zdravotné sestry, logopédi, odborníci v oblasti kariérneho poradenstva, miestne orgány, mimovládne organizácie, podniky, odborové zväzy, dobrovoľníci atď.) a komunita vo všeobecnosti. Súčasťou úspešných politík môžu byť:

Preventívne opatrenia:

- a) umožňuje s nimi dostatočnú úroveň rozhodovacej autonómie pre vedúcich pracovníkov školy a grémií pre riadenie, a to spolu so silnou zodpovednosťou;
- b) zabezpečuje sa nimi, že úspech v škole pre všetkých a všeobecná pohoda (vrátane zabraňovania šikanovaniu, antidiskriminácie, rodovej citlivosti a otázok v oblasti zdravia) sú zakotvené v postupoch plánovania a riadenia škôl (rozvojové plány škôl, poslania misie, ročné alebo viacročné pedagogické plány atď.), a nabádajú školy, aby navrhovali, monitorovali a hodnotili špecifické plány začleňovania;
- c) zaisťuje sa nimi, že vnútorné aj externé mechanizmy zabezpečovania kvality sa zameriavajú na úspech v škole pre všetkých učiacich sa a všeobecnú pohodu v škole, pričom ich súčasťou sú cieľové hodnoty a ukazovatele aj v súvislosti s otázkami, ako je prostredie pre vzdelávanie, šikanovanie a všeobecná pohoda. Zabezpečuje sa nimi, že externým hodnotením/inšpekciou sa poskytuje poradenstvo a podpora školám, kde takáto inšpekcia prebehla, podporuje

sebareflexiu škôl a propaguje kultúru sebareflexie a zlepšovania v oblasti stratégií a postupov týkajúcich sa inklúzie a všeobecnej pohody;

- d) poskytujú príležitosti na profesijný rozvoj a usmernenia na podporu vedúcich pracovníkov školy pri riadení organizačných zmien a podpore inkluzívnych postupov;
- e) podporuje sa nimi participatívne a demokratické školské prostredie, ktoré zapája učiacich sa do rozhodovania v škole a triede, pričom využíva participatívne metódy prispôsobené deťom a mladým ľuďom vrátane tých z marginalizovaného prostredia;
- f) podporuje sa nimi školská kultúra, ktorá oceňuje rozmanitosť, podporuje všeobecnú pohodu učiacich sa, ich pocit spolupatričnosti a ktorá vytvára bezpečné prostredie pre dialóg o kontroverzných otázkach.

Kombinované preventívne a intervenčné opatrenia:

- g) podporujú sa nimi multidisciplinárne postupy v škole založené na spolupráci a partnerstvách s miestnymi službami, so sociálnymi a zdravotníckymi pracovníkmi, s podnikmi a komunitou vo všeobecnosti;
- h) propagujú sa nimi školy ako strediská celoživotného vzdelávania v komunite, v ktorých vzdelávanie a spoločenský život úzko súvisia so susedstvom a v ktorých komunita nesie spoločnú zodpovednosť za školu ako vzdelávací priestor;
- i) podporuje sa nimi vytváranie sietí medzi školami, ako aj viacprofesijnými vzdelávacími spoločenstvami na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni s cieľom podporovať vzájomné učenie. Podporujú sa nimi školy, aby využívali zdroje dostupné v rámci európskeho súboru nástrojov pre školy, Kompendia inšpirujúcich postupov v oblasti inkluzívneho a občianskeho vzdelávania a súboru nástrojov strediska Cedefop v oblasti OVP na boj proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky;
- j) propaguje sa nimi „jazykové povedomie“ v škole aj mimo nej, školy nabádajú zamyslieť sa nad normami, hodnotami a postojmi v súvislosti s jazykovou a kultúrnou rozmanitosťou, a to aj prostredníctvom objavovania všetkých jazykov, ktorými sa hovorí v danej školskej komunite, zapájania rodičov a rodín, opatrovateľov a širšieho spoločenstva do jazykového vzdelávania, vytvárania knižníc so zdrojmi v rôznych jazykoch alebo uľahčovania mimoškolských jazykových činností;
- k) školy sa nimi podporujú, aby v každej fáze „procesu výučby jazyka“ u novoprichádzajúcich migrantov (vrátane utečencov) zakotvili účinné postupy vrátane prijímania a hodnotenia (napr. prostredníctvom komplexného a viacrozmerného hodnotenia gramotnosti, znalosti jazyka a iných kľúčových kompetencií), zaradovania a prijímania (napr. zabezpečením v prípade potreby časovo obmedzených počiatočných prípravných tried a zavedením sociálnej pomoci a akademickej podpory na uľahčenie bezproblémového prechodu do hlavného vzdelávacieho prúdu) a monitorovania (na prevenciu zemepisnej

segregácie učiacich sa s migrantským pôvodom v dôsledku podmienok vstupu a prijatia do školy);

- l) podporuje sa nimi efektívna komunikácia a spolupráca s rodičmi, poručníkmi alebo opatrovníkmi a rodinami o pokroku vo vzdelávaní ich detí a všeobecnej pohode, a to aj s pomocou kultúrnych mediátorov z miestnej komunity. Rodičov, rodiny a poručníkov alebo opatrovníkov pomáhajú zapájať do školských a mimoškolských aktivít (ako je dobrovoľníctvo v triede, čitateľské kluby a kluby domácich úloh, školská knižnica a mimoškolské programy, ako aj kluby práce, veľtrhy práce, exkurzie na pracovné miesta, návštevy profesijných centrií atď.);
 - m) podporuje sa nimi aktívne zapojenie rodičov a rodín do rozhodovania v škole, a to aj v súvislosti s učebným plánom, plánovaním a hodnotením, programami v oblasti všeobecnej pohody a duševného zdravia, so spoločenským vzdelávaním a s citovou výchovou, kariérnym poradenstvom, presadzuje a podporuje sa nimi účasť rodičov z marginalizovaného sociálno-ekonomického prostredia;
 - n) podporuje sa nimi zapojenie rodičov do raných zručností ich detí v oblasti čítania a matematiky, napríklad prostredníctvom zavedenia systémov kníh v domácnostiach, iniciatív rodinnej gramotnosti atď. Prostredníctvom partnerstiev s miestnymi službami a mimovládnyimi organizáciami zlepšujú príležitosti na rodinné učenie sa a vzdelávanie rodičov, najmä pre tých, ktorí majú nízky stupeň vzdelania a ktorým hrozí chudoba;
 - o) poskytuje sa nimi dodatočná podpora školám v sociálno-ekonomicky znevýhodnených oblastiach, ktoré majú vysoký počet žiakov z marginalizovaného prostredia. Mohlo by to v prípade potreby zahŕňať nižší počet žiakov na učiteľa v takýchto školách, ako aj cieľené zabezpečovanie materiálov, vybavenia a infraštruktúry.
6. Na podporu úspechu vo vzdelávaní u všetkých učiacich sa je kľúčové zasiahnuť v oblasti prvkov na systémovej úrovni, ktoré môžu mať rôzny vplyv na rovnosť a inklúziu vo vzdelávaní a odbornej príprave. Pri rozvoji integrovanej a komplexnej stratégie sa môžu zväziť tieto štrukturálne opatrenia:
- a) zabezpečiť všeobecný spravodlivý prístup k dostupnému, vysokokvalitnému a primerane personálne obsadenému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, čo môže zlepšiť všeobecnú pohodu detí a ich poznávací a širší sociálny a emocionálny rozvoj, čím sa deťom poskytnú potrebné základy na to, aby mohli prosperovať vo vzdelávaní a v živote;
 - b) posilňovať vysokokvalitné, atraktívne a flexibilné odborné vzdelávanie a prípravu, v ktorom sa spája získavanie odborných zručností s kľúčovými kompetenciami;
 - c) podporovať aktívne politiky na odstránenie segregácie, najmä prijatím pravidiel prijímania, ktoré umožňujú rôznorodé zloženie školy, a politiky zamerané na kvalitu vzdelávania, ako aj zvyšovať informovanosť o výhodách rozmanitosti v triede na zlepšovanie vzdelávacích výstupov všetkých učiacich sa;

- d) podporovať začleňovanie učiacich sa so zdravotným postihnutím v bežných školách, a to s efektívnou podporou vyškolených pedagógov a ostatných pedagogických zamestnancov/poradcov alebo zdravotníckych pracovníkov. Sprevádzať by to malo odstránenie fyzických bariér v školskom prostredí, zabezpečenie poskytovania učebných materiálov vo vhodných formátoch, možnosť diverzifikovaných prístupov k výučbe a vzdelávaniu;
- e) v čo najväčšom rozsahu predchádzať opakovaniu ročníka a nahradiť ho nástrojmi, ktoré monitorujú a v rannej fáze nahlasujú vzdelávacie potreby a ťažkosti detí a mladých ľudí, a prípadne poskytovaním cielenej a viac individualizovanej podpory;
- f) hľadať alternatívy na včasné sledovanie s cieľom podporovať pozitívne interakcie medzi učiacimi sa s rôznymi úrovňami schopností v rámci rôznorodých skupín a znižovať vplyv sociálno-ekonomického zázemia na výsledky učiacich sa v dôsledku akademickej segregácie;
- g) zvyšovať pružnosť a priepustnosť sústavy vzdelávania, napríklad modularizáciou kurzov, ponukou odborne zameraných kurzov alebo podporou flexibility z hľadiska trvania a vstupných bodov. Uľahčovať prechody medzi úrovňami a druhmi vzdelávania a medzi školou a budúcim zamestnaním, a to aj prostredníctvom režimov uznávania a potvrdzovania, profesijného poradenstva kvalifikovanými odborníkmi a aktívnej spolupráce so zainteresovanými stranami vrátane podnikov;
- h) poskytovať cestu späť do hlavného prúdu vzdelávania a odbornej prípravy a zabezpečiť bezplatný prístup ku kvalitným programom tzv. druhej šance pre každého, kto predčasne ukončil vzdelávanie a odbornú prípravu, ktoré by mohli byť tiež súčasťou ponuky v rámci záruky pre mladých ľudí.